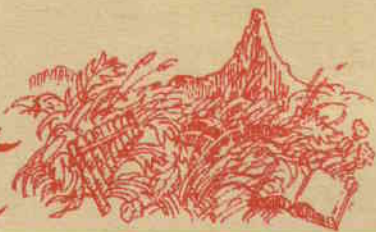

Knut Hamsun

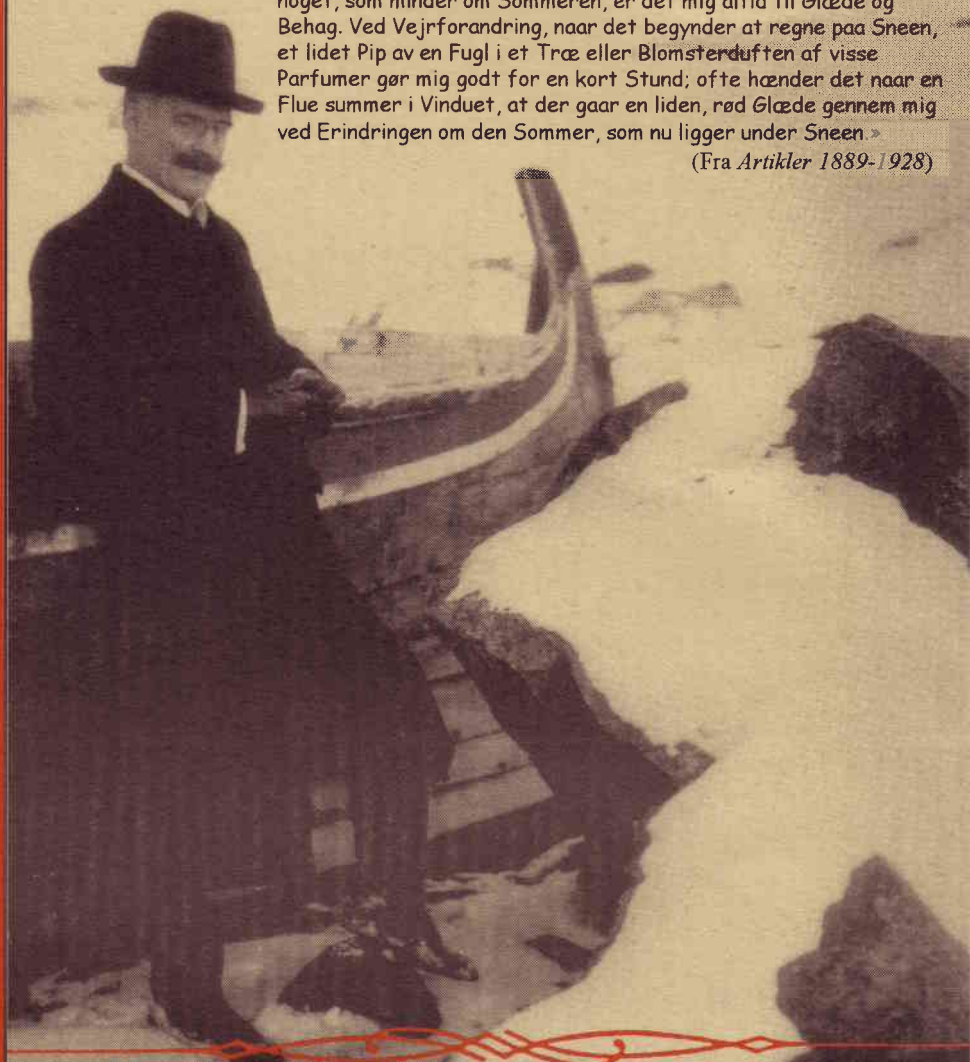
Nr. 4-5 / 2002

Hamsun-nytt

«Vinteren er min haardeste Tid. Jeg liker ikke Sne, jeg pines ved Synet av den, og min Fornuft skønner intet andet af den end den evige og naturstridige Idioti. Hvis der om Vinteren hænder mig noget, som minder om Sommeren, er det mig altid til Glæde og Behag. Ved Vejrforandring, naar det begynder at regne paa Sneen, et lidet Pip av en Fugl i et Træ eller Blomsterduften af visse Parfumer gør mig godt for en kort Stund; ofte hænder det naar en Flue summer i Vinduet, at der gaar en liden, rød Glæde gennem mig ved Erindringen om den Sommer, som nu ligger under Sneen.»

(Fra Artikler 1889-1928)

Redaktøren har ordet

Mørketiden er over oss, vi er inne i nettopp denne snøens og kuldens årstid, og Hamsuns ord er kanskje ikke så aldeles gale; jeg, og mange med meg, liker jo denne tiden, men det kan vel være fordi at vi har denne erindringen om sommeren som ligger der under og venter på å få slippe til. Vi har råd til å kose oss med noe som egentlig er litt ubehagelig, nettopp fordi vi vet at vi har noe bedre i vente....Ja, ikke vet jeg, men sannheten er i hvert fall at med vinterens ankomst, går vi også julemånedens i møte. Midt i mørket lyser vi opp våre sinn med denne sote høytid, og Hamsun har skildret julen ved flere anledninger. I dette nummeret får medlemmene en smak av et par av disse; novellen *Jul i åsen*, som er hentet fra *Siesta* (1897) og et utdrag fra romanen *Benoni* (1908). Det finnes flere noveller om jul i nevnte novellesamling, og også skildringer om dette tema i andre av hans romaner, men vi har dessverre ikke plass til mer her. Det som er så fint med de utvalgte tekstene, er spennvidden, miljøkontrasten; dette gjelder for øvrig også for de andre juleskildringene jeg har lest hos Hamsun.

Han skriver jo like levende og godt om fattigdom og nød som om velstand og overflod.

2002 har virkelig vært et begivenhetsrikt år i Hamsuns navn. Over det ganske land, og flere steder i utlandet, ble 50-årsdagen for Hamsuns død markert på en verdig måte, og årets Hamsundager ble et flott og mangfoldig arrangement, som nok mange med meg vil huske lenge. Ellers skjer det jo så mangt rundt omkring hele tiden; folk leser Hamsun, noen forsker på hans litteratur mens andre forsker mer på hans liv. Enkelte gjør litt av alt, men hovedsaken er at mange er engasjert på mange plan. Alt dette gjør Hamsun levende for oss i dag, og slik håper jeg det vil fortsette i lang tid framover. Ikke minst er det en utfordring i vårt stadig mer hektiske samfunn å engasjere ungdommen, og få dem til å innse hvor mye verdifull livsvisdom og glede man kan hente ut fra litteraturen.

Redaksjonen i Hamsun-nytt ønsker alle, enten det blir julefeiring, lysfest eller noe annet, en fredelig utgang på dette året, og et godt nytt år. Vi ser fram til en enda bedre start i 2003, med nye utfordringer og mer Hamsun!

Kathrine Fosshei, red.

Ansvarlig redaktør : Kathrine Fosshei

Sats/layout : Lokalavisa NordSalten

Forsidebilde: Hentet fra Øystein Rottem: *Hamsuns liv i bilder*

(Gyldendal Norsk Forlag)

Vellykket Hamsun-arrangement på Norlis bokkafé

Lørdag 30. november deltok Lars Frode Larsen og Even Arntzen - begge to profilerte styremedlemmer i Hamsun-Selskapet – på Norlis bokkafé i Oslo.

Rundt førti tilhørere, deriblant Hamsuns barnebarn Leif Hamsun, hadde funnet veien til Norli for å høre på Larsen og Arntzen. Først presenterte Arntzen Hamsun-Selskapets virksomhet generelt og deretter Selskapets siste utgivelse spesielt – rykende fersk fra trykkeriet - *Knut Hamsun og 1890-tallet. 10 foredrag fra Hamsun-dagene på Hamarøy 2002*. Even Arntzen presenterte også sin egen roman, *Veien mot Ngaje Ngai*, etter sigende noe såpass sjeldent som en lærd og lekfull røverroman, spekket med referanser til verdenslitteraturen og verdenshistorien. Etter hva Hamsun-nytt har forstått skal også selveste Hamsun være

en sentral skikkelse i denne romanen! Så entret Lars Frode Larsen podiet med sin siste store Hamsun-biografi (558 sider!), nærmere bestemt *Tilværelsens Udlænding. Hamsun ved gjennombruddet 1891-1893*. Med *Tilværelsens Udlænding* avslutter Larsen sitt ruvende og ytterst imponerende trebindsverk om Hamsuns oppvekst- og gjennombruddsår. Sentralt i årets bok står blant annet foredragsturnéen i 1891, som viser seg å ha hatt et langt større omfang enn man hittil har trodd. Arrangementet kom i stand gjennom et samarbeid mellom Hamsun-Selskapets lokalavdeling i Oslo og Norli bokhandel.

siden sist

På Cappelen Antikvariats auksjon torsdag 28. november gikk håndskriftmateriale fra Hamsun, Ibsen og Undset under hammeren. Knut Hamsuns førstekorrektur av romanen *Men livet lever* var verdsatt til 125 000 kroner, men oppnådde hele 240 000 kroner. Antikvar Idar Nilstad fikk tilslaget, men vil ikke røpe hvem som nå er den stolte eier av dette historiske materialet. Til sammenlikning gikk Ibsens *Brand* for samme sum, men den var på forhånd verdsatt til hele 350 000 kroner. Tidligere har det vært vanlig at Nasjonalbiblioteket tar hånd om forfatternes arkivmateriale, men dette er det altså nå slutt på. Ifølge Tone Modalsli i håndskriftsamlingen ved Nasjonalbiblioteket blir det for dyrt å kjøpe dette materialet på slike auksjoner.

Innspill

Hu, det er Høst paa Jorderige nu, Træerne har ingen Blade mer, og selv Menneskene gaar ind i den evige Søvn. Jeg lever ikke godt før til næste Sommer! ak, jeg skulle ikke være til i Sneen, jeg hører hjemme i sydlige Egne. Ifjor saa jeg ikke et Snefug hele Vinteren, og Træerne efter Boulevarderne skød Løv to Gange. Og alligevel bryder jeg mig ikke om Paris. Jeg skulde være paa Landet i et varmt Jordstrøg og have en Kone og et Barn og en Poteteshave og en Ko. Du vil forstaa de, naa du har læst min sidste Bog, som handler om Naturmagter og som danner af Mystik og Stemning.

Fra et brev til Kalla Neeraas. 4. november 1894. Knut Hamsun

Karlsruhe 16. November 2002

Kære Kathrine

Jeg bliver jo ofte spurgt om tyskerne stadig læser og kender Knut Hamsun !! dertil må jeg svare, ja det gør de, der bliver stadig skrevet bøger om ham, nu sidst.

Knut Brynhildsvoll: Sult, Sprell og Altmulig. Alte und neue Studien zu Knut Hamsuns antipsychologischer Romankunst. Peter Lang Verlag 1998.

Heiko Uecker: Neues zu Knut Hamsun. Peter Lang Verlag 2002.

Wilhelm Friese: Knut Hamsun und Hall-dor Kiljan Laxness. Anmerkungen zu Werken und Wirkung. Francke Verlag 2002.

Avisartikler bliver skrevet, nu sidst ved 50 året for Hamsuns død, og det store fund af Hamsuns arkiv. Der bliver også arbejdet med Hamsuns tekster i skolerne, det ser jeg ved nogle af de henvendelser jeg får via min hjemmeside med forskellige spørgsmål.

Og sidst men ikke mindst. Hamsuns romaner bliver stadig udgivet i nye udgaver, og anmeldet i flere aviser. Her er et par små pluk fra anmeldelsen af nyudgivelsen af «Paa

gjengrodde stier»

«Auf überwachsenen Pfaden» Frankfurter Rundschau 18.10.2002. ved Rüdiger Wartusch.

Alles schwimmt auf dem Tablett. Biographische Prosa aus der Haft - Knut Hamsun, noch einmal taub und unschuldig. «—Der das schreibt, in den letzten Wochen des Zweiten Weltkriegs und in den ersten Jahren danach, ist ein Mann in den besten Jahren, Knut Hamsun der 1920 den Nobelpreis für Literatur für sich verbuchen konnte, ist vielleicht Norwegens bekanntester Autor vor Jostein Gaarder, ganz sicher nicht der Unumstrittenste seines Landes. Er schreibt, angeklagt der Kollaboration mit den deutschen Besatzern, in der Gefangenschaft - über sich, seinen Prozess und seinen Alltag. Vor allem über den»—

Doch gelegentlich - und wenn man genauer hinschaut, fast ständig - schwingen Bedeutungsebenen mit, die eine metaphorische Lesart nahelegen. Über einen Spezierring etwa heißt es———

Rüdiger Wartusch har skrevet en ret lang anmeldelse, men havde ønsket sig en «erhellender Anhang» «Das Nachwort von

Heinrich Detering erlauth einen ersten Einblick in die Problematik des Textes, mehr Aufschluss kann diese Ausgabe leider nicht geben.»

Jeg kan godt forestille mig at der er mange ting i Hamsuns roman der kræver at man har lidt forkundskab eller får nogle ting forklaret. Men at Frankfurter Rundschau har så lang en anmeldelse er nu ganske flot, det er jo en meget stor avis.

Som du ser «Hamsun lever» også her i Tyskland.

Nu jeg er godt igang her er en lille beretning fra den danske forfatterinde Agnes Henningsens beskrivelse af Hamsun omkring 1904 i sin erindringsbog Dødsfjende-Hjertenskær, udkommet 1949.

Citat:

En opsigtsvækkende herre trådte ind synede os og gik videre til Spejlsalen. Han ligner en fornem englænder ligesom du «begyndte jeg genkendte ham i det samme og hviskede: Knut Hamsun»

«Da skal vi ikke spise der» sagde Djentle og så mismodig efter ham.

«Hvorfor?»

«Å nej jeg vet ikke. Men vi må på Graversten så snart Gunner er Her»

Så tog jeg igen fat med at være morsom og beskrev mit eneste møde med Knut Hamsun. Og det var på Bernina i København hvor han strøede sære sætninger og navsede sedler omkring sig og forærede Soffi Drachmann et guldur han havde fået af Victorias mor ... og vittig og storslået var han ...

Fra en tysk kalender
1955

Jeg holdt op da jeg så en beskeden tjener stå og vente på at afgive en besked: «Vil grosserererne komme ett øyeblikk opp i Spejlsalen til hr. Hamsun?»

Nei «svarte Djentle. «Si jeg sitter med en dame.»

Jeg sagde så indsmigrende det var muligt at han kunne da ikke nænne at afvise Knut Hamsun på den måde.

«Jeg liker Hamsun og jeg forsøker å straffe ham det lille jeg kan» svarede han. «Sist snakket han vondt om dig. I fylla. Men nå så han oss godt og dro forbi.»

Jeg sagde at Hamsun vel også havde lov til at være utilregnelig når han endelig var i byen efter alt det slid. Og så fortalte jeg om min lykke over at jeg ejede et brev fra ham om Strømmen og skønt alle mine andre breve skulle brændes... Hamsuns skulle leve efter min død.

Djentle hørte ikke efter. Han trykkede alle ti fingerspidser imod panden som om det skulle forhindre at det gjorde ondt derinde, Så lo han pludselig «Vet du hva han sa i fylla ? Noe så latterlig. Hamsun sa: Jeg hører at du færdes med den danske forfatterinde. Nei hennes datter ! De pekte henne ut for mig på Østergate. Søt var hun og vill så hun ut som en zigøjnerske. Og søtten år ! men færdes med en som både er dikterinde og mærr og gammel mærr ... det er for mye.»

Jeg skjulte mit ansigt i muffen. Hvordan skulle jeg udholde at Knut Hamsun talte sådan om mig til en han vidste var forelsket i mig ? Hvordan skulde jeg udholde at Djentle fortalte mig det ?

Han satte sig over i sofaen til mig. «Du vet da at du er ung så det er mer enn nokk» sagde han. «Du vet jeg ikke hadde nævnt det hvis jeg ikke fannt det utrolig latterlig. Tar vi ut og besøker Hamsun hvor han altid er ædru vil han selv finne det utrolig latterlig.»

«Nej han vil ikke» svarede jeg og slog muf-fen i bordet. «I sine bøger gør han nar ad alle gamle også mænd. Pigerne skal helst være under tyve. Og jomfruer. Det er infamt imod hele kønnet at det skulle være vores største værdi. Han har heller ikke lov lov til at misunde husmandskonerne deres kaffe-tår. De skal bare passe markens grode mens vi andre drikker kaffen og champagnen!» «Men?» spurgte Djentle og tog min hånd. «Jeg vet at ditt Men vil komme. Jeg længter etter det Men.»

«Men han er Knut Hamsun» sagde jeg og trykkede Djentles hånd. «Han har bragt os så rig nytelse at alt skal tilgives ham. Gå så op og vær rar imod ham»

Djentle lenede sig tilbake og satte igen fingerspidserne imod panden og så ud til at

ønske sig langt bort. Ja og så ønskede jeg også at denne afskedsmiddag var overstået og at vi aldrig skulle ses mere, han rettede sig med et ryk. «Hva er det med mig? Sa jeg noe vondt om Hamsun så mente jeg det ikke»

Citat slut.

Mange venlige hilsner herfra og held og lykke videre med Hamsun-arbeidet
Kirsten Hedvig Rasmussen

Jeg vil benytte anledningen til å anbefale Kirstens Hedvig Rasmussens Hamsun-side på nettet, som absolutt er verdt et besøk:
<http://sites.inka.de/sahl>

Hamsun og Nord-Norge i Grimstad

Vår alles kjære Hamsun-ekspert Nils Magne Knutsen holdt lørdag 23. november et foredrag i Ibsenhuset i Grimstad. Foredraget bar tittelen «*Han kom til latskapens og eventyrets land*», og ble holdt i umiskjennelig Knutsen-stil; med mye underfundig og vel-formulert litterær humor, uten manus.

Foredraget er en analyse av Hamsuns og hans romankarakterers liv og levnet i Nord-Norge, og Knutsen la særlig vekt på at Hamsun var både kritisk og patriotisk i forhold til nordlendingene. Denne ambivalensen er det viktig å ta høyde for også når det gjelder forfatterskapet forøvrig, understreket Knutsen, og pekte blant annet på fenomenet rasisme. Knutsen mener at selv om det sikkert er mangt man i ettertid kunne ønske seg uskrevet, er det viktig å huske at Hamsun spiss-formulerte seg om en rekke forhold, og at han vokste opp i et samfunn preget av rasistiske tendenser, men til syvende og sist

var dette en beskjeden del av hans legning og ideologi.

Nils Magne Knutsen, som er 1. amanuensis ved Universitetet i Tromsø, er ellers svært positiv til Hamsun-satsingen på Sørlandet, og tror det kan bli en spennende utfordring for Grimstad, som jo har to verdenskjente diktere å forholde seg til, nemlig Hamsun og Ibsen. Men, han understreker også at det er viktig at alle som jobber med Hamsun over det ganske land samler seg og ikke ser på hverandre som konkurrenter.

Fra «SIESTA» 1897:

JUL i Åsen

Det var kommet rigtig meget sne til jul, det lille hus oppe i Åsen stak ikke op med stort mere end taket og de to øverste stokkeomfar. Det var nu forresten bare en hytte også, en husmandsplass på en ku og en sau med lam. Her bodde Asafamiljen sommer og vinter for sig selv.

Manden hette Tor og konen Kirsti; men de hadde fem børn og de hette like fra Timian til Kaldæa. Kaldæa var i tjeneste nede i bygden og Timian hadde stridt sig over til Amerika. De tre børn som endnu var hjemme var to gutter og en pike, Rinaldus, Didrik og Tomelena. Men Tomelena kaldte man bare i daglig tale for Lena.

Nu var det som sagt kommet overvættes meget sne til jul og gamle Tor hadde skuflet sne hele dagen så han var både træt og slitt. Nu hadde han læst alt som stod i salmeboken for julekvælden og derpå lagt sig bort på sengen med pipen i munden. Konen kokte og puslet med varmen mens hun hele tiden gik fra og til i stuen og fandt noget å ordne på.

Har kreaturerne fåt noget tilkvælds? spurte Tor.

Ja det var vel, svarte konen.

Så røkte Tor en stund til og sa så idet han smilte i skjægget:

Hvad er det du koker og braser hele kvælden, kjærring? Jeg forstår ikke hvor du tar alt ifra.

Å jeg er rikere end dere tror jeg, svarte Kirsti og lo hun også av spøken.

Ved kvældsmaten skulde familien ha en dram, det var gammel takst, og Rinaldus var den som skulde skjænke i glassene. Det var ham et høitidelig øieblik han skulde holde karaflen med de store malte roser i sine små hænder. Alles øine vogtet på ham.

Hold rosekaraflen i venstre hånd når du skjænker for folk som er ældre end du, sa farn. Du er gammel nok til å ta efter og lære dig til nu.

Og Rinaldus tok rosekaraflen i venstre hånd. Han skjænket så forsigtig at det var et syn, stak tungen ut, la hodet på skakke og skjænket.

Maten var den reneste fremmedmat, det var både lefse og sirup og et ægg til hver. Man kunde se at det var jul, for det

var atpå kjøpet smør til lefserne. Tor læste høit Luthers bordbøn.

Men efter måltidet tok lille Didrik feil av dagen han og gik og tok farn og morn i hånden for maten. Farn lot ham bli færdig med dette før han sa noget; men da han var færdig sa også Tor:

Du skulde ikke takke os for maten i kvæld, Didrik. Det er ikke plent noget galt i det; men du vet at det er nytårskvælden du skal takke for maten.

Didrik ble nu så skamfuld at han krøp rent sammen og han smældte næsten i å gråte da søskendene begyndte å le av ham.

Tor hadde atter lagt sig bort på sengen med pipen i munden og konen vasket op kopperne.

Ja det var rigtig spøk til sne vi fik, sa hun.

Det er nok ikke endt med dette heller, svarte Tor. Det er ring om månen og skjoren flyr like nede ved jorden.

Det kan vel ikke være å tænke på nogen kirkegang imorgen da, vet jeg?

Hå, Gud bevare dig. Du har nok ikke set på almanaken da når du snakker om kirkeveir imorgen.

Hvorledes er aspekteren da?

Den ser nok ikke bedre ut end som en kalv foruten ben den. Jeg skulde ikke snakke så stygt.

Du sier vel ikke det! utbrøt Kirsti.

Ta hit brillerne mine du, Rinaldus, men slip dem ikke i gulvet, vedblev Tor. Og han undersøkte endnu en gang den farlige aspekter. Ja her kan du se, sa han til konen. Det er nok ikke bedre end som jeg sier.

Jøs, Gud bevare os alle! sa Kirsti og foldet henderne. Betyr den uveir, den?

Ja den betyr uveir, den! Men endda er nok ikke dette den værste. Omsåskjønt du vil se en aspekter av den rette sort så skal du se på denne her for femte februar. Det er nok ingen ringere end selve Antikrist det, med to horn.

Jøs, Gud bevare os ret alle vell Og Timian som er i Amerika.

Efter dette utrop blir det en stund stille i den lille stue. Det begyndte å blåse og fyke med sne utenfor. Børnene talte sig imellem og fornøiet sig med forskjellige ting; katten gik fra den ene til den andre og lot sig stryke.

Jeg undres rigtig på hvad kongen spiser til julekvælds jeg? kom Didrik til å si.

Håhå, det er nok skjære smør og søtkake det, utbrøt lille Lena som bare var otte år og ikke visste bedre.

Tænk søtkake! Og så smør på den igjen også! sa Didrik.

Og kongen drikker vel op en hel rosekaraffel alene han?

Men Rinaldus som var den ældste og alt var kommet langt ind i «Forklaringen» slog op en latter over dette snak:

Bare én rosekaraffell! Håhå, kongen drikker nok minst tyve, han.

Tyve, sier du?

Ja det drikker han minst.

Nei, er du gal du Rinaldus! Det er umulig for ham å drikke mere end to da, sa morn borte ved graven.

Men nu blandet også Tor sig i det. Hvad er det dere våser om? sa han. Tror dere kanskje at kongen drikker noget så simpelt som skjænk? Kongen drikker noget som kaldes for sjampanidrik han, skal jeg si dere. Den koster like til en fem og seks kroner bare for en flaske den, eftersom prisen er i England. Og dette drikker kongen av det første han gjør om morgningen og det siste han gjør om kvælden, bare idelig sjampanidrik. For hver gang han har tømt et glas støter han det i presenten så det spildres og sier til prinsessen: Ta det vækl sier han.

Men i Jesu navn, hvorfor spildirer han glassene da? spør Kirsti.

He, slike spørsmål! Tror du han gir sig til å drikke av det ene og samme glas hele tiden da, en slik mand som han er.

Pause.

Jeg forstår ikke hvor du, Tor, vet alting fra, sier konen ganske stille.

A, svarer Tor, det kan være småt nok med mig også; men. Det var nok ikke så let å slippe for præsten i min tid som det er nu. Man måtte kunne sine ting da.

Så reiste Tor sig, la pipen bort og spurte efter krudtet. Han visste vel hvor krudtet var gjæmt, for han hadde selv gravet det ned ved fotenden av sengen sist han kom fra kræmmeren; men han spurte allikevel efter det og gjorde det høitidelig i stuen. Da han hadde fundet krudtet frem delte han det i tre like store dele og pakket det ind i trekantede papirlapper. Så satte han luen på. Børnene stimlet nysgjærrige bort til ham og bad om å få følge med, for de visste hvad som forestod. Og snart sat Kirsti alene i stuen.

Tor og børnene arbeidet sig bort til fjøset, de skulde brænde krudt. Sneen føk vildt omkring dem på veien. Tor gjorde korsets tegn da han åpnet fjøsdøren og korsets tegn da han vel var kommet indenfor. Fjøset lå bælgmørkt, alt var stille, man hørte hvorledes kuen tygget. Tor tændte en lysestump og satte ild på sine krudtpakker, en for kuen, en for sauene og